

A BÉKÉSCSABAI OLTÁREGYESÜLET RENDSZERVÁLTÁS UTÁNI MÁSFÉL ÉVTIZEDE 1989–2006

1848-ban Brüsszelben, egy gazdag családból származó hölgy, Anna de Meeus kezdeményezésére Jean Baptiste Boone SJ jezsuita atya irányításával alakult meg az első oltáregylet. Az Európában gyorsan terjedő egyesületi mozgalom összefogására az Apostoli Szentszék országonként főtársulatok működését engedélyezte, így Ausztriában, Bécsben az 1857-ben létrehozott társulatot 1858. július 2-án a Habsburg Birodalom törztársulatává emelte. A bécsi törztársulat segítségével Trautwein János piarista atya kezdeményezésére alakult meg 1859. november 6-án, Pesten, az Angolkisasszonyok Váci utcai templomában az első Magyarországi Oltáregyesület, gróf Cziráky Jánosné elnökletével.¹

1878-ban XIII. Leó pápa adta ki a római anyaegyesület szabályzatát, az egyesület központja Róma lett, az ottani törztársulathoz csatlakozott 1882-ben a pesti egyesület is. A római törztársulatot az Örökimádásról (Mária Reparatrix Társaság) nevezett apácák társulatához rendelte, központjuk a Corpus Domini templom és zárda lett.²

Az első igazgató Trautwein János piarista 1894-ben bekövetkezett halála után Vaszary Kolos hercegprimás Kanter Károly belvárosi káplánt nevezte ki igazgatónak, aki az Angolkisasszonyok templomában már kapcsolatban volt az ott működő egyesülettel.³ 1899-ben elhunyt az első elnöknő, gróf Cziráky Jánosné, utóda örgróf Pallavicini Edéné lett az egylet elnöki székében.

Az 1898. szeptember 10-én Svájcban meggyilkolt Erzsébet királyné emlékért az Oltáregyesület egy „örök imádásra” szentelt templom felépítésével kívánta megőrizni. A királyi engedély megszerzése után 1898 decemberében a Budapesti Katolikus Kör dísztermében megalakult az Erzsébet-Örökimádás templomépítő bizottság. A bizottság egyházi védnöke Vaszary Kolos bíboros, hercegprimás, elnöke gr. Zichy Nándor, igazgatója Kanter Károly, titkára Glattfelder Gyula, későbbi csanádi püspök lett. A központi templomépítő bizottság minden vármegyében és a nagyobb településeken külön helyi bizottságot alakított.⁴

Az Örökimádás templom csabai bizottsága 1899. október 1-jén alakult meg, elnöknő Beliczey Istvánné, alelnöknő Beliczey Rezsőné, jegyző Fehér Béla, titkár Pándy Krisztina, pénztárnok Nemeskey Andor plébános, a bizottság tagjai Zinnern Jánosné, Kohányi Róbertné, Bartay Oszkárné, Sohár Kálmánné (világi elnök felesége), dr. Ferenczy Sándorné, Sailer Elekné, Sztraka Györgyné (főszolgabíró felesége), Seiler Vilmosné, Réthy Béláné, Fábry Károlyné (csabai ügyvéd

1 www.oltaregyesulet.hu/bemutakozas, BULCSÚ 2008. 45–46.

2 PUSKELY 1998. II. 756.

3 TIEFENTHALLER 1999. 76.

4 MUNKA–CZILLI 2008. 7–8.

felesége), Kiss Lászlóné, Beliczey Rezsőné, Szalay Józsefné, Beliczey Gézané. Az első alkalommal több határozatot hoztak, működésük időtartamát 6 évben határozták meg.⁵

A megyei központi nagybizottság 1899. október 16-án, az akkori megyeszékhelyen, Gyulán alakult meg. A megyeháza dísztermében tartott gyűlésen a megyei arisztokrácia és a tehetős polgári családok nőtagjai voltak jelen, szinte minden település képviseltette magát. A bizottság védnőkéül Schlauch Lőrinc bíboros, nagyváradai püspököt kérték fel. Elnökének gr. Almásy Kálmánnét, társelnökül gr. Cziráky-Almásy Erzsébetet és Lukács György főispánt választották meg. Aelnökök dr. Fábry Sándorné, Geiszt Gyuláné, gr. Bolza Gézané, Beliczey Gézané. Titkár-pénztárnok Nogáll László kétegyházi plébános, jegyző dr. Márki János kir. közjegyző. Nogáll László titkár ismertette a már megalakult bizottságok elnökeinek nevét: Csaba Beliczey Istvánné, Orosháza Mikolay Istvánné, Békés özv. Asztalos Istvánné. Beszámolt arról is, hogy addig a templom céljaira 1890 forint, 69 krajcár gyűlt össze, ebből ezer forintot gr. Almásy Kálmánné adományozott. Megalakították a központi nagybizottság választmányát is, tagjai az egyes helységekben létrehozott bizottságok elnökei lettek.

A főispán bejelentette, hogy Békés vármegye közgyűlése 400 forintot szavazott meg a templomépítés céljaira. A bizottság vezetése alatti további gyűjtőmunka során tört arany, ezüst ékszereket, pénzeket is elfogadnak adományként.⁶ A békéscsabai, 1899. évi Erzsébet napi gyűjtés eredményéről Nogáll László pénztárnok nyilvános elszámolást közölt a Békés című újságban. Eszerint a békéscsabai bizottság illusztris tagjai az általuk kezelt gyűjtőíveken összesen 285 forint 75 krajcár adományt regisztráltak.⁷

Békéscsabán 1750-ben lett önálló katolikus plébánia. Az egyházközséget alapító katolikus szlovák családok az 1740-es évektől költöztek be, több felvidéki megyéből. A mai kéttornyú, neogót templom 1907–1910 között épült a hívek, az egyházmegye és a vallásalap anyagi erejéből. 1929-ben lebontották a mai Szent István téren álló földszintes plébániát és helyére a plébánia telkén két impozáns bérház épült az ún. holland kölcsönből. A plébánia épülete ekkor került a mai helyére. A költözködés során sajnos, az iratanyag jelentős része elkallódott, így fordulhat elő, hogy a plébánia történetének számos fontos mozzanatáról nincsenek adatok.⁸

A békéscsabai Oltáregylet megalakulásának évét jelenleg nem ismerjük. Sem egy, a XIX. század végén készült egyháztörténeti összefoglalás, sem a megmaradt Historia Domus nem tartalmaz adatokat az egyletről. Nem járt eredménnyel a plébánia meglevő iratainak átnézése sem. A Nagyváradai Egyházmegye irányításával szerveződő egyesületekről jelenleg nincsenek információink, pedig a Kalocsai Főegyházmegye és a Pécsi Egyházmegye ilyen irányú irányító munkájáról készültek feldolgozások.⁹

A Historia Domusból tudjuk, hogy 1974-ben ünnepelte az egyházközség a Rózsafüzér Társulat alapításának 100. évfordulóját.¹⁰ Nem lehetetlen feltételez-

5 BÉKÉS 1899. okt. 8. 31. 41.

6 BÉKÉS 1899. október 22. XXXI. 43.

7 BÉKÉS 1899. december 3. XXXI. 49.

8 BARTOSS 1930. 210., 212., 225–227., 234.

9 LAKATOS, TENGELY 2019.

10 Historia Domus Békéscsaba, Belvárosi Plébánia 1973.

nünk, hogy az Oltáregylet is valamikor a XIX. század utolsó harmadában alakult meg. (Megnevezésében az oltáregylet és az oltáregyesület váltakozva fordul elő.) Az alább ismertetendő, 1947-ben megnyitott törzskönyv szerint a legrégebbi tag 1903-ban lépett be, ekkor tehát már működött az egyesület. Az új templom felszentelésekor, 1910-ben a templom egyik gyóntatószéke az oltáregylet adományából készült el.¹¹ Valószínűsíthető, hogy az Örökimádás-templom csabai bizottságának tagjai már az Oltáregyesület vezetői, tagjai is voltak.

Az egyesület alapító elnöknője az osztrák származású Bajczai Beliczey Rezsőné Hermina Weinzierl (1844–1928), aki az Örökimádás-templom csabai bizottságának alelnöke volt. Nyolcvanadik születésnapján a helyben kiadott katolikus folyóirat köszöntő írása emlékezik arra, hogy az általa szervezett vallásos csütörtöki délutánokon a résztvevő asszonyok felolvasásokat, elmélkedéseket hallgatva javígtatták az egyházi ruhákat és újakat is készítettek.¹² 1924-ben a „Pro Ecclesia et Pontifice” pápai érdemrend kitüntetésben ismerték el érdemeit. 1928-ban bekövetkezett halála után özv. Seres Gyuláné szerepel az egyesület elnökeként.¹³

Megmaradt az Oltáregyesület Törzskönyve, amelyet a bejegyzések szerint 1947 és 1999 között vezettek. Feljegyzések, iratok 1988 és 2006 közötti időről állnak rendelkezésünkre.

Az egyesületi törzskönyv tartalmazza a sorszám után a tag nevét, asszonyoknál leánykori nevet, a tagság kezdetét, a tag lakcímét, az általa vállalt imádási óra időpontját és az egyletnek adott szeretetadományok évenkénti összegét. A tagnyilvántartás felfektetésének időpontja 1947, mert ebből az évből szerepelnek először az adományok összegei (1947–1954, 1980–1999.), a lakcímekben is már az 1945 utáni utcanéveket tüntetik fel. Az 1947-ben regisztrált tagok között a legrégebbi belépő 1903. október 4-i dátummal, Varga Andrásné, Kántor Mária. Őt követi 1904. június 11-iki dátummal özv. Jantyk Györgyné, Kmetz Mária. Mindketten 1950, illetve 1951-ig fizették a szeretetadományt.¹⁴ A változások átvezetése nem tűnik következetesnek, így sok esetben nem tudjuk ki, meddig volt tagja a közösségnek. 1906-ban belépők közül 1, 1908-ból és 1909-ből 2 tag szerepel 1947-ben.

Az Oltáregylet működésének fenti időszakában az egyházközség élén Nemeskey Andor (1897–1923), Bartoss Ferenc (1923–1935), dr. Domanek Pál (1935–1952) plébánosok álltak.¹⁵

1927. március 27-én, a Békéscsabán rendezett Mária nap keretében a városba érkező Zadravecz István tábori püspök az általa celebrált ünnepélyes nagymisén „szíveket gyújtó szavakkal áldotta meg az Oltáregyesület új zászlaját.”¹⁶ A zászlószentelés évében 9 új belépő volt. A régi zászló ma is megvan, a legutóbbi templomfelújítás során került elő, sajnos meglehetősen rossz állapotban. Ezért nem készíthetünk róla részletes vexillológiai leírást. A fehér, de sajnos már szürkére elpiszkolódott selyemzászló, két végén esztergályozott fagombban végződő keresztrúdra, aranszálakkal átszőtt szalagokkal van rögzítve. A keresztrúdról két oldalon, vastag zsinóron egy-egy díszbojt lóg le. A keresztrúdra felrögzített vas-

11 BARTOSS 1930. 227.

12 Békéscsaba nagyasszonya. ŐRSZEM 1924. február 15. III. 24. 3., BELICZEY 2015. 32.

13 BÉKÉSMEGYEI KÖZLÖNY 1928. december 20. 55. 288., 1932. július 19. 59. 154.

14 Oltáregyesület Törzskönyve 280., 412. sorszám

15 KOVÁCS 2001. 49.

16 Békésmegyei Közlöny 1927. március 29. 54. 71., Békés 1927. március 30. LIX. 26.

tag zsinórral lehetett a zászlórúdra felhelyezni. A téglalap alakú, alul három, háromszögletű nyúlványban, farkasfogban végződő zászlót arany rojt szegélyezi. Az első oldal zászlómezője tetején négyes farkasfog alakú rátétre a zászlószentelés évszámát (1927) hímezték, középen arany színű domborhímzéssel készült kehely, belőle fehér színű Szent Ostya emelkedik ki, IHS felirattal. A kelyhet domborhímzésű lilomkoszorú keretezi. A zászlómező két szélén szálöltéssel készült sorminta található, növényi ornamentika kis méretű keresztalakokkal váltakozva. A zászlómező alján „Békéscsabai Oltáregyesület” felirat, ugyancsak arany színű domborhímzéssel. A zászló hátoldalának közepére hagyományos Jézus Szíve olajnyomat képet applikáltak, alatta „Jézus Szentséges Szíve irgalmaz nekünk” felirat. A képet két oldalon búzakalász keretezi. A zászlómező két szélén ugyanolyan sorminta, mint az első oldalon. A zászló használatáról egy esetben van tudomásunk, amikor 1995-ben egyesületi tag temetésére vitték ki.¹⁷ Az utóbbi évtizedekben biztosan nem használták a körmeneteken.

1947-től belépő új tagok száma: 1947. 107, 1948. 85, 1949. 17, 1950. 2, 1951. 1, 1953. 2, 1956. 1, 1980. 12, 1981. 6, 1982. 2, 1986. 1, 1989. 2, 1990. 3, 1991. 15, 1992. 10, 1993. 1, 1994. 4, 1995. 3, 1996. 1, 1997. 4, 1998. 2.

Az 1950-ben betiltott Budapesti Központi Oltáregylet megszűnésével a vidéki szervezetek közül a békéscsabai tovább működött. A tagfelvételi adatok alapján bizonyos, hogy 1956-ig működött az egyesület. A jelenlegi tagok megerősítik, hogy az egylet nem szűnt meg Békéscsabán, azonban az 1947–1988 közti tevékenységéről jelenleg nem rendelkezünk információval. Dr. Domanek Pál (1935–1952), Borbás Pál (1952–1971), Mátai-Tóth József (1971–1980), Gyenes Mihály (1980–1993), Guliga György (1993–1997), Kovács Péter (1997–2007) plébánosok irányításával működött az egyházközség az egylet tevékenysége visszaesésének, esetleges szüneteltetésének, majd újraindulásának idején.¹⁸

A belépő új tagok száma kiugróan magas 1947-ben és 1948-ban, okát az egyházat ért kommunista támadások, a két esztendő egész országot megmozgató egyházi eseményeiben kell keresnünk. A 7330/1946. ME. számú rendelet betiltotta a katolikus egyesületeket, kivéve a hitbuzgalmi egyesületeket, amelyek közé az oltáregyesület is tartozott. Aligha véletlen, hogy az 1947-ben és 1948-ban regisztrált minden korábbinál nagyobb taglétszám növekedés látványos ellenállást testesített meg a kommunista intézkedésekkel szemben. Ugyanakkor felerősödött a katolikus iskolák elleni propaganda is, ami az iskolák államosítását volt hivatva előkészíteni.¹⁹ 1946. december 7-én az egyházközség képviselő-testülete tiltakozást jelentett be a miniszterelnöknél a tankönyv monopólium, az iskolák politizálása és a katolikus egyesületek feloszlátása ellen. 1948-ban a békéscsabai Római Katolikus Szülők Vallási Szövetsége csatlakozott az iskolák államosítása és egységes állami tankönyvek bevezetése ellen tiltakozó országos mozgalomhoz. Domanek Pál plébános keményen kiállt az egyház érdekei mellett, 1952-ben állami nyomásra áthelyezték Békésszentandrásra.²⁰

A tagfelvételi adatokból látszik, 1950-től megtorpant az egyesület működése, 1956-ig még volt néhány új belépő, 1980-ig azonban a törzskönyv alapján nem

17 Vlcskó Károlyné elnök feljegyzései. Vlcskóné 1988–1998. 1995. december 23.

18 KOVÁCS 2011. 49.

19 KÖBEL 2005. 187., SZABÓ Cs. 2000. 26., ROMSICS 2005. 290.

20 KOVÁCS 2001. 42.–43.

tudunk újabb tagfelvételtől. A törzskönyvben regisztrált tagok között orvos, tanító, illetve azok felesége, és a békéscsabai katolikus családok nőtagjai közül számosan szerepelnek (Ancsin, Babinszky, Gazsó, Gyemengyi, Hrdlicska, Jantyik, Laczó, Laurinyecz, Leszkó, Lonovics, Kliment, Krizsán, Krnács, Korcsok, Kurilla, Orem, Oszlács, Pauló, Petrovszki, Péli, Priskin, Regős, Surin, Szász, Szedoglavits, Szlancsik, Szpisják, Tóth, Valyuh, Viczján, Vidovszky, Vlucskó, Vozár, Zlehovszky, Zvaratkó, Zsilinszky). Férfiak kevesen vannak, legtöbbször a házastársukkal együtt lettek az egyesület tagjai.

Paskai László esztergomi érsek 1989-ben engedélyt adott az egykor betiltott központi egyesület újjászervezésére, az ekkor létrejött Központi Oltáregyesület igazgatója Csányi József, az Örökimádás templom igazgatója lett, elnöke Bulcsú Józsefné, akivel a békéscsabaiak is később szoros kapcsolatba kerültek.²¹

A békéscsabai Oltáregylet rendszerváltás utáni másfél évtizedének meghatározó személyisége volt Vlucskó Károlyné, Szlancsik Judit (1920. 07. 27. – 2017. 09. 19.), aki 1988–2006 között volt az egyesület elnöke. Varrónóként, majd szakoktatóként a BÉKÖT békéscsabai üzemében dolgozott 1975. évi nyugdíjazásáig. Oltáregyleti tagságának kelte 1980. október 19.²² Kitűnő ízlésű, remek szervezőképességű vezetőként sokat tett a Páduai Szent Antal-plébániatemplom liturgikus textíliáinak megújításáért, az egyházközségi közösségi élet újjászervezéséért.

Az egyesület összejöveteleiről nem készült szabályos jegyzőkönyv, csupán a legfontosabb adatokat, a teendők címszavakba foglalt meghatározását vezették be iskolás füzetekbe 1988–2002 között. 2005 és 2006-ról készült részletes beszámoló a budapesti Oltáregyesület részére. Az Oltáregylet, a Rózsafüzér Társulattal és a Ferences Harmadrenddel közösen tartotta összejöveteleit, a vizsgált időszakban, 1988–1996 között minden hónap harmadik vasárnapján, majd a harmadik péntekre tették át az összejövétel időpontját. A gyűléseken több alkalommal jelen volt Guliga György és Kovács Péter plébános, az egyházközség aktuális feladatairól tájékoztatták a tagságot, kérve segítségüket a tervek megvalósításához.²³

A Budapesti Központi Oltáregyesület 1860-ban kelt „Első tudósítványa” így határozza meg az egyesület feladatát és célját: „Az Isten csupa szeretet (1Jn 4, 16.), hogy ezen kimondhatatlan nagy szeretetet tettben megnyilatkozó viszonzó szeretettel dicsőítsük, ezt követeli tőlünk a mi Üdvözítőnk. Ezen méltányos követelésnek megfelelni, ez a legfőbb és legfontosabb Oltáriszentség imádására és a szegény templomok felszerelésére alakult társulat tagjainak feladata.”²⁴

2005-ben az Oltáregyesületi Értesítő az „Oltáregyletek megalakítása a plébániákon” című cikkében az egyesület aktuális feladatait így foglalja össze:

„– Az Oltáriszentség tiszteletének szolgálata egyénileg vállalt imaórákban, közösségi szentségimádási szentórákon, ennek terjesztése.

– Kórházi és családban élő betegek látogatása, lelki támogatása.

– Kórházakban levő kápolnák működéséhez segítségnyújtás.”²⁵

21 BULCSÚ 2008. 50–51.

22 Szűcsné Vlucskó Edit szíves közlése, Oltáregyesület Törzskönyve 453.

23 Oltáregyesület iratai (OE. ir.) 1988–2002., Beszámoló 2005., 2006.

24 BULCSÚ 2008. 46.

25 BULCSÚ, MUNKA 2004. Budapesti Örökimádás Templom Oltáregyesületi Értesítője XIV. 4. 10–11.

A 2005. évi beszámolóban az adományok gyűjtését, oltárterítők hímzését, keresztes kisingek varrását, a templom virágdíszítését, adminisztratív munkák végzését, beteglátogatást sorolják fel az aktuális teendők között.²⁶ Az 1997. évi beszámoló kiter az arra is, hogy havonta szentmisét mondatnak az élő és a megholt tagokért (2000-ben 6 énekes és hat csendes misét íratnak),²⁷ minden hó első vasárnapján közös, első csütörtökön egy óra egyéni, egy óra közös szentségimádást végeznek, az utóbbi alkalmakkor papi hivatásokért imádkoznak.²⁸ A rendszerváltás után néhány évig minden héten csütörtökön a békéscsabai kórházban tartott igeliturgián az Oltáregylet tagjai közül sokan rendszeresen jelen voltak.²⁹

Az egylet taglétszámáról az 1990-es évekből vannak adataink: 1989. 20 fő, 1993. 40 fő (30 aktív és 10 tiszteletbeli tag), 1994. 45 fő, 1997. 38 fő (22 aktív és 16 támogató), 1998. 38 fő (22 aktív és 16 pártoló).³⁰

A tagság a 2005-ben közzétett, az oltáregyesületek alakítására vonatkozó szabályok szerint kétféle: rendes tag, aki felvételét kéri és a heti egy szentórát vállalja, pártoló tag, aki nem iratkozik be, „de célkitűzéseit lelkieken és anyagilag támogatja.” A vezetőséget a plébános nevezi ki. Tagsági díj nincs megállapítva, önkéntes adományok és a rendezvények képezik az egyesületi tevékenység anyagi alapját.³¹

Békéscsabán a vizsgált időszakból, 1994. évből maradt meg a vezetőség névsora:

1. Vlcskó Károlyné elnök
2. Bánfi Balázné Bibliakör vezető
3. Szabó Pálné gazdasági vezető, pénztáros
4. Gera Henrikné tiszteletbeli tag (Népi Iparművész, az egylet által készített liturgikus textiliák tervezője)
5. Szabó Andrásné tiszteletbeli tag
6. Sövényi Ottóné vezetőségi tag
7. Nagy Istvánné vezetőségi tag (Újkígyós)³²

Az önálló plébánia létesítésének 250. évfordulója alkalmából készült el az Oltáregylet új zászlója, Oláh Tiborné és Kovács Pálné hímmezte ki. Az eredeti zászlóhoz hasonló küllemű, fehér selyemzászlóra a templom gótikus monstranciájának képét hímzték. A zászlószentelésre 2001. június 30-án, a Budapesti Központi Oltáregyesület képviselőinek jelenlétében került sor, Kovács Péter pápai káplán, plébános volt a szentelő, zászlóanyának gr. Csáky Kornéliát kérték fel.³³

A Budapesti Központi Oltáregyesület és a békéscsabai közösség között kialakult kapcsolat alapján több kölcsönös látogatást szerveztek. 1995. május 11-én Budapesten, az Örökimádás-templomban a békéscsabaiak 32 fős csoportja szentmisén és engesztelő szentségimádáson vett részt, az engesztelést Kovács Magdolna hitoktató vezette. A társulat békési hímzésű terítőt, hímzett könyvjelzőt, virágot, pénzadományt vitt a pesti egyesületnek. Nap folyamán felkeresték a Kútvölgyi engesztelő kápolnát is, ahol Regőczy István atya mutatott be szentmisét, szentségimádást végeztek.

26 OE. ir., Beszámoló 2005.

27 OE. ir. 1997., 2000–2002.

28 OE. ir. 1997–1999.

29 OE. ir. 1997–1999.

30 Vlcskóné 1988–1998.

31 BULCSÚ, MUNKA 2004. 10–11.

32 Vlcskóné 1988–1998.

33 OE. ir. 2000–2002., Szűcsné Vlcskó Edit szíves közlése.

A Központi Oltáregyesület vezetői és 20 tagja 1997. június 13-án, Páduai Szent Antal napján tettek látogatást Békéscsabán. Ünneppélyes, énekes szentmisét mutatott be Guliga György plébános, majd egy óra szentségimádás után megvendégelték a látogatókat, akik ezután a jaminai Jézus Szíve-templomot keresték fel.

A csabai csoport 13 tagja 1997. augusztus 7-én, első csütörtökön viszonzta a látogatást, jelen voltak a bíborosi szentmisén, majd az engesztelésen. A Kútvolgyi kápolnában ismét találkoztak Regőczy Istvánnal, felkeresték a Sziklatemplomot is, ahol Paszulyka György, a Központi Oltáregyesület egyik vezetője imádkozott velük. A csabai plébánia Találkozás című időszaki újságjában Bálint Tiborné számolt be pesti útjukról.³⁴

1999. május 30-án, Szentháromság vasárnapján került sor a békéscsabai tagok ünneppélyes fogadalomtételére az Örökimádás-templom 10 órai szentmiséjén. Előtte három napos lelkigyakorlaton vettek részt helyben, Salamon László gyulai káplán vezetésével. Csányi József atya, a központi egyesület igazgatója vette át a fogadalmat, megáldotta az erre az alkalomra készített jelvényeket, amit a tagok átvettek és megcsókolva feltűztek. A mise után a Szent István teremben fogadáson vettek részt. E fontos eseményről beszámolt a Találkozás is. A fogadalomtétel megújítására 2000. július 24-én került sor.³⁵

2000. augusztus 8-án a szentévi búcsú elnyerésére utaztak ismét Budapestre az Örökimádás-templomba, ahol szentmisén vettek részt, majd Csányi József atya vezette a szentségimádást. Keresztutat végeztek, imáikkal fordultak a Magyarok Nagyasszonyához, hálaadást tartottak. Ez év szeptember 30-án, szombaton a Központi Oltáregyesület országos engesztelő napjára utaztak fel, részt vettek a 9 órás püspöki szentmisén. 2001. szeptember 22-én a budapesti oltáregyesület lelki napjára csak két tag utazott fel, a többiek Békéscsabán végezték a lelki napos programot, reggel 7 órakor szentmise, majd egy órás szentségimádás volt.³⁶ 2005. május 27-én az egyesületből hat tag ott volt a Dunán tartott ünneppélyes úrnapi körmeneten és az éjszakai virrasztáson. A 2005. évi beszámoló alapján elismeréssel szólt a központi egyesület értesítője a vidéki szervezetek között kiemelkedő munkát végző békéscsabairól, Vlucsko Károlyné elnök széles körű szervezési és jótekonysági szolgálatáról.³⁷

Az egyesület az Oltáriszentség tiszteletének előmozdítása mellett az eredeti alapítási célt szolgálva jelentősen hozzájárult a békéscsabai Páduai Szent Antal-plébániatemplom liturgikus textília állományának megújításához. A régi oltárterítők még a trentói zsinat előírásainak megfelelően készültek, egy részük elhasználódott, más részükre a II. Vatikáni Zsinat liturgikus reformja után már nem volt szükség. A szentély liturgikus terének átrendezése során 1973 karácsonyára elkészült az új szembemiséző oltár és az ambó,³⁸ díszítésükre új terítők készítése vált szükségessé. A plébánosi szolgálatot 1980-tól Gyenes Mihály piarista-tanár vette át, az ő kezdeményezésére lendült fel később az egyet élet. 1988 januárjában a templom felszentelésének 80. évfordulójára 1990-re új, Békés megyei népi

34 Vlucskóné 1988–1998., OE ir. 1997–1999.

35 OE. ir. 1999–2000.

36 OE ir. 2000–2002.

37 OE. ir. 2005. évi Beszámoló, Beszámoló az Oltáregyesületekről. *Budapesti Örökimádás Templom Oltáregyesületi Értesítője*. 2005. XV. 1. 9.

38 Kovács 2001. 44.

hímzéssel díszített oltárterítők készítésére kérte fel az egyesület tagjait. Az oltárok, szószek, ambó, szobrok posztamenseire kerülő terítők tervezője az Újkígyóson élő Gera Henrikné Népi Iparművész volt, a szervezőmunkát Vlcskó Károlyné elnök vállalta magára, a főoltár és a szembemiséző oltár terítőjét is Ő varrta ki. A munkát 1988. január 8-án kezdték el a hímzést vállaló asszonyok, egyesületi tagok, 1990. június 1-jére lett kész a 13 terítő. Vlcskó Károlyné, Bálint Tiborné, Botyánszky Mihályné, Boros Károlyné, Laurinyecz Jánosné, Laurinyecz Mátyásné, Rajtár Jánosné keze munkáját dicsérik az elkészült, szemet gyönyörködtető kézimunkák. A hímzés mellett azsúrozással is díszítettek minden terítőt, ezt a nagy ügyességet kívánó aprólékos munkát Dina Ambrusné és Rusznák Anna végezte. A Gera Henrikné által tervezett mintát szakmai zsűri elé terjesztették, az Országos Népművészeti Tanács első díját nyerte el. Az új oltárterítőket 1999. június 10-én áldotta meg Gyenes Mihály főesperes, plébános, a hívek egész napos kiállításon gyönyörködhettek a szép kézimunkákban.

A plébánia alapításának 250. évfordulójára Kovács Péter plébános felkérésére a templom fő- és szembemiséző oltárára fehér batiszt vászonra úri hímzéssel, fehér osztott fonallal, aranszálakkal kivarrt terítőket készítettek. Tervezője az 1997. január 16-án elhunyt Gera Henrikné munkáját folytató Ledzényi Pálné Népi Iparművész volt, terveit szakmai zsűri bírálta felül. A hímzést 14-en, két és fél év alatt készítették el, az azsúrozás Dina Andrásné keze munkáját dicséri. A szembemiséző oltár jubileumi évre elkészült úri hímzéses terítőjét 2000. július 19-én tették fel először.

2001 őszén Kovács Péter plébános 2-2 garnitúra terítő hímzését kezdeményezte a két nagy oltárra. Zöld, sárga gyöngyfonallal hímezve búzakalász és szőlőfürt motívum került a napszövevből készült új kézimunkákra. Tervezője dr. Illés Károlyné Népi Iparművész, hímezték Kovács Pálné, Oláh Tiborné. Ugyanebben az évben Oláh Tiborné kalocsai mintával díszített reprezentatív terítőt varrt ki a szembemiséző oltárra. Ugyancsak a 250 éves jubileumra négy darab jubileumi zászló elkészítésére is felkérést kaptak, az emblémát Kovács Péter plébános tervezte, Kovács Pálné hímezte, a feliratot Oláh Tiborné tervezte, Gazdag Mária, Vlucskó Károlyné és Gábrriel Jánosné öltései nyomán került fel a fehér selyem anyagra.

2005 októberében készültek el az adventi időszakban használható oltárterítők, lila és arany hímzéssel, Gábrriel Jánosné, Oláh Tiborné, Kovács Pálné, Botyánszky Mihályné munkajaként.

A terítők mellett számos népi motívummal hímzett papi stóla, pluviálé és kazula készült az egyesület tagjainak keze munkájával, gazdagítva a békéscsabai templom liturgikus garnitúráját.

A szegedi szeminárium, a sarkadkeresztúri templom oltárára is készült népi hímzésű békéscsabai terítő. A munkákban különösen kitűnt Kovács Pálné, aki a Jantyk házaspár mellett az egyházközség egyik meghatározó személyisége.³⁹

Az egyesület tagjai derekasan kivették a részüket a plébánia karitatív munkájából is. Jelenlétükkel támogatták a kórházban hetenként csütörtökön tartott igeliturgiát, rendszeresen látogatták a város két szociális otthonában és az újkígyósi Szeretetotthonban lakó idős tagokat, szerény ajándékkal kedveskedtek karácsony előtt. A roráté misék után készítették a gyerekek karácsonyi ünnepére a fenyőágra applikált szaloncukor ajándékokat. 1995-ben 20, 1996-ban 57 karácsonyi csomagot

39 OE. ir. 1997–1999., 2000–2002.

juttattak el a rászorulóknak. A karitászmunkában Bánfi Balázsné, Sövényi Ottóné, Mitykó Pálné, Vlcskó Károlyné fáradozott a legtöbbet. A karitászmunka költségeinek előteremtésére 1992-ben és 1996-ban jól sikerült jótékonyági teadélutánt rendeztek.⁴⁰

Az idősoththonokban élő tagjaik mellett rendszeresen látogatták az egyházközség idős tagjait, ha pedig saját tagjaik közül valaki beteg lett, gondoskodtak arról, hogy legyen aki meglátogatja.⁴¹

Rendszeresen megemlékeztek a tagok névnapjáról, felköszöntötték a plébánosokat, Sófálvy Márton ny. plébánost 60 éves papi jubileumán. Jeles születésnapok megülésére is gondot fordítottak, Krizsán Mihálynét 100., Antal Pálnét 90., Vlcskó Károlynét 80. születésnapján köszöntötték.⁴²

Minden hónapban péntek este szentmisét mondtak az élő és az elhunyt tagok lelki üdvéért. Kötelességüknek tartották, hogy az elhunyt tagok temetésén jelen legyenek, az egyesület sírcsokorral, vagy ha az elhunyt tag úgy kívánta, egy szál virággal róttá le kegyeletét. Ott voltak Ujkigyóson 1998-ban a népi hímezésű terítőket tervező Gera Henrikné temetésén, 1995. december 28-án, az egyesület egyik igen aktív tagjának, Laurinyecz Jánosnénak a temetésén, ahová az Oltáregylet régi zászlaját is kivitték, búcsúztatót is mondott a közösség egyik tagja.⁴³ 2019-ben Bánfi Balázsné temetésén sokan voltak jelen a végtisztességen, de nem búcsúztatta senki az egyesülettől.

A tagok egyénileg vállalt imaórákban vesznek részt az Oltáriszentség imáadásában, a törzskönyv minden esetben rögzíti a belépő által vállalt imaóra idejét. Amint a beszámolók ismertetésénél említettük, minden hónap első csütörtökjén és első vasárnap tartanak közös szentségimádást, az előbbi alkalommal a papi hívásokért imádkoznak.⁴⁴ 2005-ben elnöknőjük felgyógyulásáért a budapestiek által összeállított lelki csokor imáit végezték.⁴⁵ A Rózsafüzér Társulat szervezésében Jantyik Pál lakásán rendszeresen közös imára gyűltek össze, a keresztyén családokért, az ifjúságért, a békéért, betegekért és a megholtakért imádkoztak. 15–20 fő minden alkalommal jelen volt ezen az ájtatosságon.⁴⁶ A Mária Légió helyi imacsoportjához is csatlakoztak, hétfőnként egy óra engesztelést végeztek a plébánia-templom Szent Család-kápolnájában.⁴⁷ 2001-től elvégezték a nagypénteken kezdődő Isteni irgalmasság kilencedet, ki-ki otthonában.⁴⁸ Előbb Sófálvy Márton ny. plébános, majd Bánfi Balázsné vezetésével rendszeresen bibliaórán vettek részt.⁴⁹

A lelki élet fontos állomásai a zarándoklatok. 1997-ben többen zarándokoltak Rómába, útjukról Jantyik Pálné, Sövényi Ottóné és Mitykó Pálné számolt be az egyesület gyűlésén.⁵⁰ 2005-ben a romániai Szőkefalvát, az utolsó Mária jelenés

40 Vlcskóné 1988–1998.

41 OE ir. 1997–1999., 2000–2002.

42 OE ir. 1997–1999., 2000–2002.

43 OE. ir. 2005. évi Beszámoló, OE ir. 1997–1999., 2000–2002., Vlcskóné 1988–1998.

44 OE. ir. 2005., 2006. évi Beszámoló

45 OE. ir. 2005. évi Beszámoló

46 OE. ir. 2000–2002.

47 OE. ir. 2000–2002.

48 OE. ir. 2000–2002.

49 OE. ir. 2000–2002.

50 OE. ir. 1997–1999.

színhelyét keresték fel.⁵¹ Egy 2001-ben Medjugorjéba indult zarándokcsoportban részt vett a Jantyik házaspár, Miklyáné Margitka.⁵² A belföldi Mária búcsújáró helyek közül két alkalommal Mátraverebély-Szentkút nemzeti kegyhelyet (1997, 2006), 1998. augusztus 27-én Máriaremetét keresték fel. Ez alkalommal szentmisén vettek részt, 12 órakor elimádkozták az Úrangyalát és az Örvendetes Olvasót. Délután végigjárták a Szűzanya fájdalmas keresztútját, a templomban hálaadáson vettek részt, a Te Deum elénekülésével. A közös imák mellett egyéni ájtatosságokra is jutott idő. 2005. június 5-én Máriagyűdön vettek részt búcsún.⁵³

Rendszeresen látogatták a közeli templomok búcsúit is. Gyulára a Nádi Boldogasszony és Boldog Apor Vilmos búcsúira minden évben átutaztak, Doboz, Kamut, Kétsoprony, Szabadkígyós, Újkígyós hívó népével ünnepelték a templombúcsúkat.⁵⁴ A megyében újonnan épült templomokat is meglátogatták (Murony, Szabadkígyós, Kamut, Hunya, Bélmegyer).

Az egyesület tagjai szerteágazó tevékenységük mellett az egyházközségi közösgnek is aktív tagjai. Ott voltak a februári lourdes-i ájtatosságokon, ahol Jantyik Pál volt az előimádkozó, a keresztúti ájtatosságokon (nagybőjtben első pénteken és vasárnap maguk szervezik), a nagybőjti lelkigyakorlatokon, a nagyhét liturgikus eseményein (a Szent Sír díszítésében is feladatot vállalnak), a feltámadási körmenetben, a májusi ájtatosságokon. Pünkösöd szombatján este Szentlélek várás szentolvasóval, szentmise, szentségimádás előzi meg a Szentlélek eljövételének ünnepét. Ünnapján az egyesület is állít sátozt, fehér virággal díszítve. Ekkor viselik a tagok az fogadalomtételkor átvett jelvényeket.⁵⁵ A békéscsabai templombúcsút Páduai Szent Antal emléknapjához közel levő vasárnapon ünnepli a közösség, a búcsús eseményekben is részt vesznek az oltáregyleti tagok. 2000-ben a jubileumi zászlókat, amint utaltunk rá, ők készítették a 250. évi ünnepi búcsúra.⁵⁶ Az októberi rózsafüzér ájtatosságokat a Jantyik házaspár vezette, a tagok az olvasós társulat tagjaival együtt egy-egy tized elimádkozására vállalkoznak. Azok a rózsafüzéresek, akik nem tudnak ott lenni, ebben a hónapban a teljes szentolvasót imádkozzák, nem csak a vállalt tizedet.⁵⁷

Az Oltáregylet tagjai mély hittel, szeretettel és alázattal teljesítették a közösségben vállalt feladataikat, sajnálatos azonban, hogy több évtizedes áldozatos munkájukról csak egy rövid időszakra vonatkozó források alapján adhattunk tájékoztatást.

51 OE. ir. 2005. évi Beszámoló

52 OE. ir. 2000–2002.

53 OE. ir. 2005. évi Beszámoló

54 OE. ir. 1997–2002., 2005. évi Beszámoló

55 OE. ir. 1999–2000., 2000–2002.

56 OE. ir. 1999–2000.

57 OE. ir. 2000–2002.

Irodalom

BARTOSS Ferenc

- 1930 A római káth. egyház története. In: KORNISS Géza (szerk.) *Békéscsaba. Történelmi és kulturális monográfia*. Körösvidék Nyomdája, Békéscsaba, 211–234.

BELICZEY Miklós

- 2015 *Elvitte az ördög. Főispán voltam és kubikos*. BOTH Imre (szerk.) Beliczey István, Békéscsaba.

BULCSÚ Józsefné

- 2008 A Budapesti Központi Oltáregyesület története. In: CSENDES Krisztina (szerk.) *100 éves a budapesti Örökimádás-templom. Centenárium kiadvány*. Örökimádás Lelkészség, Budapest, 45–52.

BULCSÚ Józsefné, MUNKA Margit (szerk.)

- 2004 Oltáregyletek megalakítása a plébániákon. *Budapesti Örökimádás Templom Oltáregyesületi Értesítője XIV.* 2004. 4. 10–11.

BULCSÚ Józsefné, MUNKA Margit et al. (szerk.)

- 2005 Beszámoló az oltáregyesületekről. *Budapesti Örökimádás Templom Oltáregyesületi Értesítője XV.* 1. szám 8–10.

KOVÁCS József

- 2001 *A gyulai római katolikus esperesi kerület története*. Gyulai Római Katolikus Plébánia, Gyula.

KÖBEL Szilvia

- 2005 *„Oszd meg és uralkodj!” A pártállam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatai Magyarországon 1945–1989 között*. Rejtjel Kiadó, Budapest.

LAKATOS Adél

- 2019 Oltáregyletek a Kalocsa-Bácsi Főegyházmegyében 1897–1945 között. BARNA Gábor (szerk.) *Eucharisztia és úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában 1.* Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 57. SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged. 95–111.

MUNKA Margit – CZILLI Máté

- 2008 Az Örökimádás-templom története. A Budapesti Központi Oltáregyesület története. In: CSENDES Krisztina (szerk.) *100 éves a budapesti Örökimádás-templom. Centenárium kiadvány*. Örökimádás Lelkészség, Budapest, 5–40.

PUSKELY Mária

- 1998 *Kétezer év szerzetessége. Szerzetesség- és művelődéstörténeti enciklopédia. II. kötet* L–Zs. Dinasztia Kiadó-ház Rt., Budapest. 755–757.

ROMSICS Ignác

- Magyarország története a XX. században.* Osiris Kiadó, Budapest.

SZABÓ Csaba (szerk.)

- 2000 *Egyházügyi hangulat-jelentések.* Osiris–Budapest Főváros Levéltára, Budapest.

TENGELY Adrienn

- 2019 A pécsi Oltáregyesület. BARNA Gábor (szerk.) *Eucharisztia és úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában 1.* Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 57. SZTE Néprajzi és Kultúrális Antropológiai Tanszék, Szeged. 112–123.

TIEFENTHALER József

- 1999 *Budapest apostola. Kanter Károly élete 1853–1920.* Szent István Társulat, Budapest.